

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת דן אילוז

2980/25/פ

הצעת חוק היטלי סחר ואמצעי הגנה (תיקון) – אי פתיחת חקירה בשל יבוא בהיצף בשוק מונופוליסטי
או ריכוזי, התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 24 בחוק היטלי סחר ואמצעי הגנה, התשנ"א–1991¹ (להלן – החוק העיקרי),
בסעיף 24 –

(1) בסעיף קטן (א), בסופו יבוא :

"(4) לגבי תלונה על יבוא בהיצף – המתלונן הפקיד ערובה בסכום
שקבע הממונה." ;

(2) בסופו יבוא :

"(ה) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ד), לא יפתח הממונה
בחקירה לגבי תלונה על יבוא בהיצף אם התקיים אחד מאלה :

(1) קיים בענף היצרני המקומי יצרן שהוא בעל מונופולין, או
שנקבע על ידי הממונה על התחרות כי קיימת בענף כאמור
קבוצת ריכוז; בפסקה זו "בעל מונופולין", "הממונה על
התחרות" ו"קבוצת ריכוז" – כמשמעותם בחוק התחרות
הכלכלית, התשמ"ח–1988² ;

(2) קיימים שני יצרני טובין זרים לפחות, שפועלים בשתי
מדינות יצוא שונות לפחות, שניתן לייבא מהם טובין הדומים
לטובין שלגביהם הוגשה התלונה כאמור בסעיף 21(א), לישראל;
היצרן שלגביו הוגשה התלונה לא יובא בחשבון לעניין זה."

¹ ס"ח התשנ"א, עמ' 38.
² ס"ח התשמ"ח, עמ' 128.

תיקון סעיף 32ה 2. בסעיף 32ה(ב) לחוק העיקרי, אחרי "המיוצרים בישראל" יבוא "ובהתחשב באפשרות לייבא לישראל טובין הדומים לטובין המיובאים מיצרנים זרים שאינם היצרן שנגדו הוגשה התלונה או נפתחה החקירה".

דברי הסבר

היטל היצף נועד למנוע שימוש לרעה בפרקטיקת היצף, העלולה להביא לקריסתה של התעשייה המקומית ולהתבססותה של תעשייה זרה כמונופול בשוק המקומי, וכתוצאה מכך להפקעת מחירים. עם זאת, בחוק היטלי סחר ואמצעי הגנה, התשנ"א-1991 (להלן – החוק), קיימות מספר פרצות אשר הפכו את החוק לכלי שרת בידי מונופולים מקומיים המבקשים למנוע תחרות ולהפקיע מחירים. כאמור, אין מטרתו של היטל ההיצף לשמור על מונופולים מקומיים המונעים תחרות ומפקיעים מחירים על גבם של תושבי מדינת ישראל. לפיכך, מוצע לתקן את החוק ולקבוע שהממונה לפי החוק לא יפתח בחקירה לעניין ייבוא טובין במחיר היצף, אם בשוק הטובין האמורים הישראלי קיים מונופול מקומי או שהממונה על התחרות קבע כי יש בו קבוצת ריכוז.

בנוסף, אם פרט ליצרן שנגדו הוגשה התלונה יש עוד שני יצרנים זרים לפחות מהם ניתן לייבא את הטובין לישראל, הרי שהחשש מהיצף בטל. זאת, משום שגם אם היצרן שנגדו הוגשה התלונה אכן ימכור בהיצף עד קריסתה של התעשייה המקומית, הרי שהוא לא יוכל להעלות מחירים בשל התחרות עם יצרנים זרים אחרים שבאפשרותם לייצא לשוק המקומי. לפיכך, מוצע לקבוע שגם במקרים אלה לא תיפתח חקירה כאמור.

נוסף על כך, כיום חלק ניכר מהתלונות והחקירות בעניין משמשות למעשה ככלי ניגוח ומלחמה בין תעשיינים ויבואנים שונים. לפיכך, וכדי להרתיע מפני הגשת תלונות שווא, מוצע לקבוע כי כתנאי לפתיחת חקירה יהיה על המתלונן להפקיד ערובה בסכום שיקבע הממונה.

לבסוף, מוצע לקבוע כי הממונה לפי החוק יבחן את אפשרויות הייבוא ממדינות אחרות לעניין ההחלטה אם נגרם או עלול להיגרם נזק ממשי לענף היצרני המקומי בשל הייבוא בהיצף או במחיר נתמך. ראיות מספיקות לכאורה לנזק ממשי או לאפשרות גרימתו כאמור הן תנאי לפתיחה בחקירה בעניין. כיום, לשם קביעת קיומו של נזק ממשי כאמור או אפשרות גרימתו, החוק דורש מהממונה לבחון פערי מחירים בין התעשייה המקומית לבין היצרן הזר שבעניינו נפתחה החקירה. אולם, יש בכך טעות מתודולוגית שכן יתכן שגם לו בסופו של יום, כתוצאה מהחקירה, יוטל היטל היצף על היצרן כאמור בהתאם להוראות החוק, הרי שיצרנים זרים אחרים יוכלו לתפוס את מקומו. במקרה כזה, משמעות הטלת היטל היא המשך התבססות על יבוא מצד אחד ועליות מחירים מצד שני, דבר שאינו מוצדק.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת שלמה קרעי (פ/2269/23), על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת שלמה קרעי וקבוצת חברי הכנסת (פ/144/24), על ידי חבר הכנסת מיכאל מרדכי ביטון (פ/3047/24) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת אברהם בצלאל (פ/782/25) ועל ידי חבר הכנסת מיכאל מרדכי ביטון (פ/1466/25).

הצעת החוק זהה לפ/1466/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ה' בניסן התשפ"ג (27.03.2023)